

Ante Sapunar:

DVA PRIMJERA NEHATA I NEŠTO DRUGO

O nekim stvarima ne treba mnogo govoriti. Sve je poznato. I da se ovaj grad ponosi stoljetnim kulturnim nasljedem. Da je nedavno dobio Sveučilište te da u njemu postoji niz kulturnih institucija od muzejskih ustanova, Zavoda za zaštitu spomenika kulture i Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture do Odjela za povijest graditeljstva i Građevinske inspekcije općine. Pa ipak na planu očuvanja kulturne baštine ponekad izbije krajnji primitivizam, nehat, indolencija itd.

Inače kako bismo mogli drugačije protumačiti pojave koje to najbolje ilustriraju. Nema tome dugo kako se na stranicama »Sl. Dalmacije« pojavila slika s komentarom na kojoj se vidi kako ljepotu lukova Dioklecijanovog akvadukta počinju zaklanjati betonske »favele« koje, naravno, nagrdjuju spomenik i cijeli ambijent.

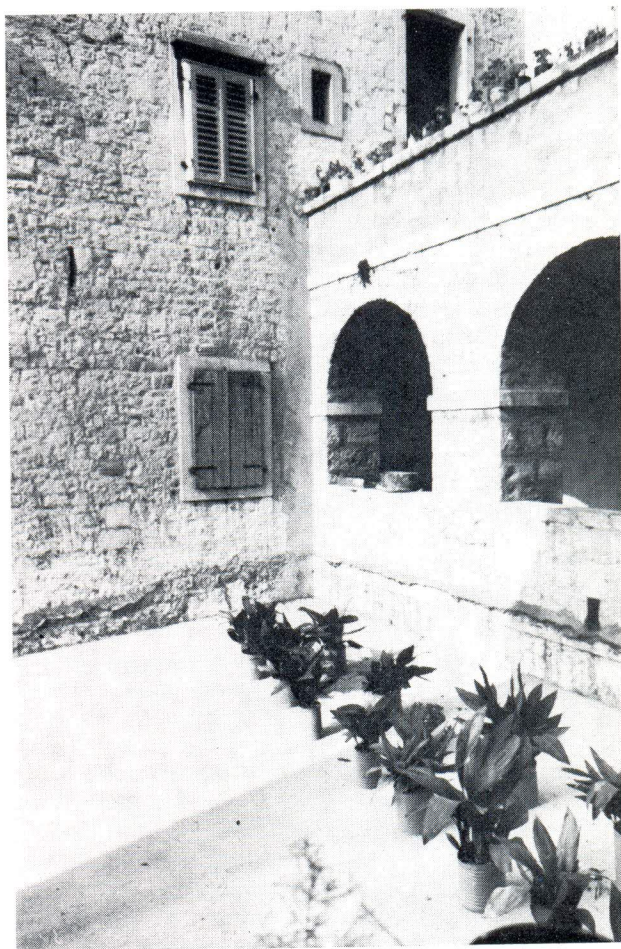
Nažalost ovakvoj kolekciji možemo pridodati i nove. Drugi slučaj je još drastičniji jer ovaj put tu pored nas u staroj jezgri grada imamo eklatantan primjer divlje gradnje. U dvorištu pod trijemom s arkadama, inače najočuvanijeg dijela kompleksa nekadašnje crkve i samostana Sv. Marije de Taurello, sagrađena je na mjestu gdje je bila nadstrešnica sa salonitnim pločama, prizemnica s betonskom pločom na krovu, naravno, bez građevinske dozvole i bez urbanističke suglasnosti.

Da je ovaj kompleks na području današnjeg Obrova značajan povijesni spomenik, ne treba isticati. Dovoljno je, odbacujući ovom prigodom povijesne naslage, spomenuti da su crkva i samostan podignuti u XI stoljeću a pripadali su ženskom benediktinskom redu. Samostan je ukinut 1807. godine za Napoleonove vladavine, a 1935. dio tog kompleksa prelazi u vlasništvo pravoslavne crkve koja ruši veći dio samostanskog kompleksa i romaničku crkvu da bi po projektu arh. Ciciliani započela gradnju neoromaničke crkve, koju prekine rat i time sačuva čitav sklop zgrada i raster ulica koje su ih okruživale. Neoprostivo je da se u sklopu tog ambijenta može tolerirati bespravna izgradnja, tim više što se ne radi o objektu u prigradskom naselju ni o pojedincu koji, neovisno o zakonskim normama, na primitivan način rješava svoj socijalni problem, već o društvenoj instituciji, ovaj put, pravoslavnoj vjerskoj zajednici,

koja znajući što je bespravna izgradnja ignorira društvene norme i na užrb svog ugleda. S druge strane u ovom slučaju nije vidljiv napor Građevinske inspekcije čija stručna služba na predstavku Zavoda za zaštitu spomenika nije pokazala efikasnost već svojom pasivnošću diskreditira samu instituciju u čijim je rukama zakon koje je društvo u tu svrhu ustrojilo.

Sigurno je da će ovaj povijesni kompleks o kojem je riječ revitalizacijom dobiti drugačiju namjenu. U tom će pravcu magistarski rad inž. arh. Zdeslava Perkovića biti značajam korak.

Slijedeći svjež dokaz nebrige za kulturno blago možemo pokazati na drugom primjeru koji je lako vidljiv svakome jer se nalazi na očigled svih prolaznika, bilo Splićana ili stranaca.

*Betonska ploča prizemnice
pod trijemom samostana Sv.
Marije*

Egipatska sfinga kao potporanj skeli

Poznato je da se na Poljani kralja Tomislava u niši pored sjevernog periptera Dioklecijanova mauzoleja godinama nalazila jedna od egipatskih sfingi. Te granitne figure iz faraonskih vremena bile su dopremljene da svojom simbolikom uljepšavaju carske prostore. Ako se uzme u obzir, kao punovažan podatak, iz putopisa M. Bega »Primorski kraj« da se od sto dvadeset i osam egipatskih sfingi koliko ih je u svijetu nalazi u Splitu sedam, onda to predstavlja i te kako imponozantan broj na kome bi i mnoge metropole zavidjele. Sigurno je da bi svakom muzeju sfinga, pa makar i oštećena, dobro došla i da bi bila smještena na najreprezentativnijem mjestu. Međutim u Splitu ona je na zemlji, bačena kao najnevrijednija stvar. Nedavno je čitav mjesec poslužila kao potporanj skeli radnicima koji su na tom mjestu podizali ogradni zid, da bi nakon toga i dalje ostala na zemlji, među divljim raslinjem i smećem.

O nekim stvarima ne treba mnogo govoriti, već samo nastojati da se o njima u ovom svjetlu ubuduće ne piše.